

Εποπεία της ανθρωπίνης κατάστασης

ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΛΥΔΑΚΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΗΣ Π. ΤΑΣΙΟΣ
As anastoxasthous kai allilous

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2014, σελ. 540, τιμή 18 ευρώ

Οσοι είχαν την ευκαιρία να ακούσουν τον καθηγητή Θεοδόση Π. Τάσιο στη σειρά των διαλέξεών του στο Μέγαρο Ριუს το 2010-2012 με θέμα «Κοινωνία και φιλοσοφία» θα χαρούν ιδιαίτερα με την έκδοση του βιβλίου αυτού που τις συμπεριλαμβάνει. Θυμάμαι όμως ότι πάρα πολλοί ήταν εκείνοι που δεν μπόρεσαν να μπουν γιατί ο χώρος από νωρίς είχε κατακλυστεί από πλήθος κόσμου που ήθελε να ακούσει ακόμη μία φορά τον καθηγητή να μιλάει για θέματα ουσίας, θέματα που μας απασχολούν όλους, με εκείνο τον μοναδικό του τρόπο που συναρπάζει και προκαλεί πάντα σκέψεις και συζητήσεις. Και οι πρώτοι και οι δεύτεροι έχουν τώρα την ευκαιρία να απολαύσουν τον συναρπαστικό λόγο του κ. Τάσιου στο βιβλίο *As anastoxasthous kai allilous* που κυκλοφορεί από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης. Και μάλιστα, όπως λέει ο ίδιος, «διατηρώντας τη φρεσκάδα του προ-

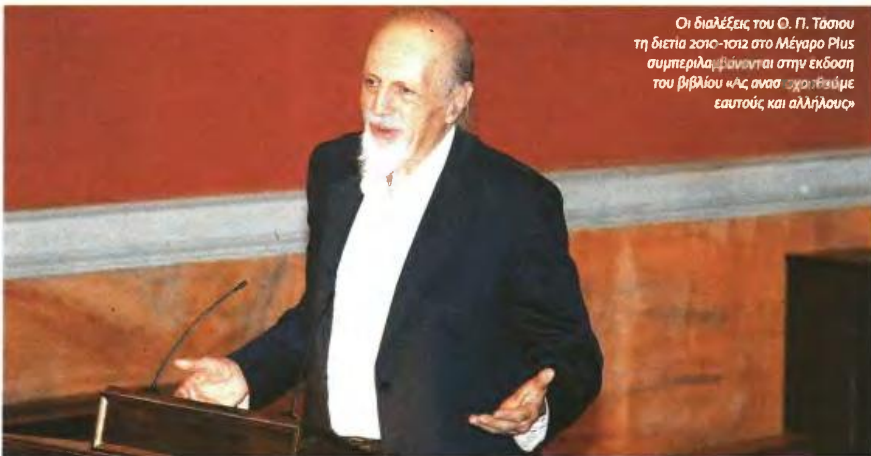
Ο καθηγητής Τάσιος έχει τη σπάνια ικανότητα να μιλάει με έναν λόγο κατανοητό στον καθένα που αναζητεί απαντήσεις για τρέχοντα και διαχρονικά ερωτήματα

φορικού λόγου – και ό,τι ήθελεν προκύψει».

Ο καθηγητής Τάσιος έχει τη σπάνια ικανότητα να μιλάει για τα πιο σημαντικά ζητήματα με έναν λόγο απλό, που πόρρω απέχει από τον σχολαστικό λόγο των ειδικών. Έναν λόγο κατανοητό στον καθένα που διερωτάται για το πού πάμε και τι κάνουμε και αναζητεί απαντήσεις για τρέχοντα και διαχρονικά ερωτήματα, έναν λόγο ταυτόχρονα σοβαρό και ποικιλόμορφο, διαποτισμένο με ένα φινό χιούμορ.

Το βιβλίο αποτελείται από 11 ενότητες που συνοψίζουν μια φιλοσοφία ζωής και μια κοσμοθεωρία, μιαν εποπεία της ανθρωπίνης συνθήκης. Πρόκειται για μια συνολική ματιά χωρίς – ευτυχώς – τον κατακερματισμό της γνώσης που παρουσιάζουν τα περισσότερα δοκιμακία έργα και που μας θυμίζει τα λόγια του Ε.Ο. Wilson: «Το μεγαλύτερο εγχείρημα του νου ήταν και θα είναι πάντα η επιχερούμενη σύνδεση των θετικών επιστημών με τις ανθρωπιστικές σπουδές» (Σύναγμα. Η Ενότητα της Γνώσης, μετάφραση Σ. Σφενδουράκης, Σύναγμα, 1999). Αυτό επιτυγχάνεται στο παρόν έργο από τον καθηγητή του ΕΜΠ Θ. Π. Τάσιο.

Προηγείται το κεφάλαιο «Οι κοινωνίες των Ζώων» «για να υποπειθοσόμε από πού περίπου ξεκινήσαμε, για να μαλακώσει

Οι διαλέξεις του Θ. Π. Τάσιου στη διετία 2010-2012 στο Μέγαρο Ριუს συμπεριλαμβάνονται στην έκδοση του βιβλίου «As anastoxasthous kai allilous»

το πετόι-μας και να νιώσουμε την υποστασιακή χαρά καθώς συμπλέομε με τ' άλλα Εμβία στο ρυάκι της Ζωής – σκάνδαλον μέσα στην ψυχρή και άβια γετονιά του Σύμπαντος όπου φυτρώσαμε», όπως σημειώνει ο συγγραφέας. Εδώ διλώνεται, εμμέσως πλην σαφώς, πως η ηθική συμπεριφορά οφείλει να μην είναι μόνο προς τον άνθρωπο αλλά και προς τα άλλα ζώα. Ο κ. Τάσιος με χαρακτηριστικά παραδείγματα καταδεικνύει τους τρόπους επικοινωνίας, τη γλώσσα, τα συναισθήματα, τις τεχνολογικές ικανότητες και, εν ολίγοις, την ως τώρα αμφισβητούμενη λογική τους και την αυτοσυνειδησιακότητα των Ζώων (με κεφαλαίο Ζ).

Τα επόμενα κεφάλαια «Μια ενδεχόμενη ερμηνεία του ηθικού ενεργήματος», «Οι ηθικές επιλογές μέσα στην Ομάδα» και «Οι επαγγελματικές δεοντολογίες» επικεντρώνονται στο άτομο και στις ανθρώπινες σχέσεις και ο συγγραφέας πιστεύει ότι καμία έξωθεν επιβολή δεν είναι δυνατόν να κάνει ένα άτομο να είναι ηθικό. Γι' αυτό και προτείνει άσκηση στην ηθοπαιδεία μέσω του «Παραδείγματος και της

Αυτενέργειας» και υποστηρίζει ότι το εγώ συν-δομείται με υλικό του άλλου, είμαστε «εμβολιασμένοι απ' τον Άλλον».

Οι επαγγελματικές δεοντολογίες (ατόμων και επιχειρήσεων) που εμπιρέρχονται στο τέταρτο κεφάλαιο πθανόν να εκπλήξουν τον αναγνώστη που πιστεύει ότι η φιλοσοφία δεν ασχολείται με τέτοια ζητήματα. Ο κ. Τάσιος όμως υποστηρίζει πειστικά πως οι κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας έχουν όχι μόνο πρακτικά αποτελέσματα αλλά και μιαν ηθοπαιδευτική σκοπιμότητα.

Ιδιαίτερα ενδιαφέροντα είναι η ανάλυση της σημασίας των εννοιών «πολιτική» και «πολιτικάνικη» και στο μέρος αυτό ο συγγραφέας σχολιάζει ηθοπολιτικά διλήμματα μέσα στην πολιτική πρακτική διαφόρων κοινωνιών, ενώ στο κεφάλαιο για την παγκοσμιοποίηση θίγεται το πολιτικό της έλλειμμα.

Ο συγγραφέας τονίζει στο κεφάλαιο «Η Τέχνη για τον λαό» πως η Τέχνη αποτελεί μία από τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες και μας θυμίζει πως Τέχνη και Τεχνολογία έχουν την ίδια ρίζα. Και πράγματι: αν παρατηρήσουμε έργα λαϊκής τέχνης θα διαπιστώ-

σομε ότι σε κάθε περίπτωση η πρακτική χρησιμότητα συνδυάζεται πάντα με την αισθητική. «Έχω και άλλοτε υποστηρίξει ότι η Πολιτεία οφείλει να διασφαλίζει την ολβιότητα των πολιτών σ' όλο-της το εύρος. Να ευοδώνει, δηλαδή, την ικανοποίηση των οικονομικών, των γνωσιακών και των αισθητικών αναγκών του πολίτη. Εποϊτο το θεμελιώδες πολιτικό αίτημα δεν έχει ακόμη τεθεί με τη θεωρητική σαφήνεια που του αξίζει» γράφει ο κ. Τάσιος, ο οποίος προτείνει κρατική ενίσχυση των καλλιτεχνών, διευκόλυνση επαφής του κοινού με την Τέχνη και συστηματική καλλιτεχνική παιδεία σ' όλα τα επίπεδα.

Το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου είναι αφιερωμένο στο φαινόμενο του «Θρησκευέσθαι», καθώς ο συγγραφέας είναι πεπεισμένος πως καθήκον της επιστήμης είναι να μελετά το θρησκευτικό φαινόμενο, με όποιους τρόπους και σε όποιαν έκταση το μπορεί. Ο κ. Τάσιος θεωρεί πως το θρησκευέσθαι αποτελεί υποστασιακή προδιθέση και εξετάζει διαχρονικά το φαινόμενο καταδεικνύοντας πως επιστήμη και θρησκεία απο-

τελούν ανεδαφικές αντιθέσεις. Σε ό,τι αφορά το κοσμολογικό ερώτημα «πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος», ο συγγραφέας σχολιάζει τις θεωρίες του «Ευκλείους σχεδιασμού» και τη θεωρία του «Λεπτού συντονισμού» και καταλήγει στο συμπέρασμα πως κάθε απόπειρα εκλογικεύσης του φαινομένου είναι μάταια: η επιστήμη και η θρησκεία είναι απλώς ασύμβατες – καθόλου όμως δεν είναι ασυμβίβαστες.

Εν κατακλείδι, το βιβλίο του Θ. Π. Τάσιου θίγει ιδιαίτερα σημαντικά φιλοσοφικά ζητήματα που σχετίζονται με τη ζωή όλων μας. Αλλωστε «φιλοσοφία δεν είναι το κτήμα των πολλών που τη σπουδάζουν δίθην στα πανεπιστήμια μα θείο δώρο των λίγων, που τη ζουν πραγματικά, έστω κι αν δεν άκουσαν ποτέ τ' όνομά της» (Δ. Καπιετανάκης, *Μυθολογία του ωραίου*). *As anastoxasthous kai allilous*, λοιπόν, που αποτελεί τη βάση μιας φιλοσοφημένης, καθημερινής ζωής.

Η κυρία Άννα Λυδάκη είναι καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.